

1. Seznam příloh

- Tabulka 1: Třídní diference u nás v období 1988 – 1993 - 1999
- Tabulka 2: Okolnosti, které jsou důležité při posuzování prestiže povolání (v %)
- Otázky z dotazníku předběžného rozhovoru výzkumu Brennera a Hroudy
- Tabulka 3: Celková společenská prestiž
- Tabulka 4: Přehled odlišností a shod v pořadí jednotlivých profesí v mezinárodní škále a v české škále 1992
- Tabulka 5: Srovnání žebříčků prestiže mezi lety 1967 až 2011
- Tabulka 6a: Prestiž vybraných profesí (průměrné bodové hodnocení) v závislosti na dosaženém vzdělání
- Tabulka 6b: Vliv vzdělání na výběr okolností, které určují prestiž povolání (v %)
- Vlastní dotazník
- Tabulka 7. Přehled výzkumů prestiže povolání u nás

2. Přílohy

Tabulka 1: Třídní diference u nás v období 1988 – 1993 - 1999¹

Třídně sociální kategorie	1988	1993	1999
POD	-	1,9	3,8
VO	8,1	9,8	10
SČ	-	6,9	8,8
SO	21	19,3	18,5
ÚR	11,7	11,7	11,4
KD	22	18,8	16,3
PNDZ	37,2	33,6	31,2

Legenda:

- **POD** - Samostatně činní (podnikatelé) se zaměstnanci
- **VO** - Vyšší odborníci včetně nevelké skupiny podnikatelů s větším počtem podřízených
- **SČ** - Samostatně činní bez zaměstnanců (živnostníci)
- **SO** - Střední odborníci včetně mistrů
- **ÚŘ** - Rutinní nemanuální (řadoví úředníci)
- **KD** - Kvalifikovaní dělníci včetně odvětví materiálních služeb
- **PNDZ** - Polokvalifikovaní a nekvalifikovaní dělníci včetně služeb a zemědělci

Zdroj: Machonin, Tuček, Gatnar 2000

¹ Machonin, P., Tuček, M., Gatnar, L.: Vývoj sociální struktury v České společnosti 1988-1999. s. 26

Tabulka 2: Okolnosti, které jsou důležité při posuzování prestiže povolání (v %)

	1. pořadí	2. pořadí	3. pořadí
Znalosti, které profese vyžaduje	26,9	16,1	13,6
Důležitost pro společnost	22,8	16,8	12,3
Zodpovědnost, kterou pracovník má	15,8	17,3	12,7
Praktická potřebnost profese	7,7	11,5	10,9
Fyzická namáhavost	2,6	5,3	5,0
Duševní náročnost	4,5	6,6	7,6
Zručnost, šikovnost, kterou profese potřebuje	3,9	6,2	9,3
Rozhodovací pravomoci, moc, kterou pracovník má	1,0	2,2	4,2
Nezávislost, samostatnost profese	1,0	2,3	3,7
To, jaké profese vyžaduje nadání, zvláštní talent	2,8	4,7	4,9
Výše příjmů v této profesi	3,3	3,1	5,1
Něco jiného – ŘEKNĚTE PROSÍM CO	7,6	6,6	7,1
Bez odpovědi	0,3	1,5	3,7

Zdroj CVVM 2011

Otázky z dotazníku předběžného rozhovoru výzkumu Brennera a Hroudy

1. " *Kdo je podle vašich představ vědec?*
2. Z *Máte osobně nějakého vědeckého pracovníka? Přál byste si (v případě, že máte děti), aby váš syn nebo dcera se stali vědeckými pracovníky?*
3. V *Máte, co dělají vědečtí pracovníci? Myslíte, že mají stejně namáhavou práci, jako je vaše? Jakou myslíte, že mají odpovědnost ve srovnání s vaší prací?*
4. P *Máte považujete vědecké poznatky pro svou vlastní práci důležité? Máte možnost si je osvojit? Cítíte potřebu jich využít a máte možnost jich využít? Nebo je nepotřebujete a obejdete se bez nich?*
5. V *Máte, jaký mají vědečtí pracovníci u nás plat? Jsou podle vás odpovídajícím způsobem finančně odměňováni a společensky hodnoceni?*
6. C *Máte, kolik asi činí náklady na vědu v ČSSR? Vynakládá se hodně nebo málo peněz na vědu? Který druh vědecké činnosti byste považoval osobně za nejdůležitější a pro společnost nejprospěšnější?"²*

² Brenner V., Hrouda M.: Věda a vysokoškolské vzdělání v prestiži povolání. Sociologický časopis, s. 541-2

Tabulka 3³: Celková společenská prestiž

Pořadí		ČSSR	České kraje		Slovensko	
		Plat.	Poř.	Plat.	Poř.	Plat.
1.	lékař	34,87	1.	36,74	1.	32,29
2.	středoškolský učitel	27,15	2.	27,01	2.	27,57
3.	inženýr – konstruktér	23,86	3.	24,35	3.	22,91
4.	vědecký pracovník	22,17	4.	22,86	4.	21,05
5.	architekt	21,03	6.	21,36	5.	20,90
6.	družstevní rolník	20,94	5.	22,26	7.	19,90
7.	horník	19,88	8.	19,79	6.	19,98
8.	zdravotní sestra	18,22	7.	20,48	11.	15,10
9.	ministr	18,18	9.	18,35	9.	17,98
10.	vysokoškolský učitel	17,88	10.	17,68	8.	18,30
11.	strojvedoucí	16,70	11.	16,60	10.	17,05
12.	krejčí	15,31	12.	15,85	13.	14,57
13.	soustružník	15,25	15.	15,55	12.	14,88
14.	agronom	15,09	13.	15,66	14.	14,30
15.	mistr v továrně	14,99	14.	15,62	16.	13,98
16.	soudce	14,79	16.	15,50	17.	13,67
17.	spisovatel	14,12	17.	14,18	15.	14,01
18.	účetní	13,56	18.	13,88	19.	13,10
19.	herec	13,51	19.	13,64	18.	13,31
20.	novinář	13,41	20.	14,04	20.	12,52

³ Brenner V., Hroudka M.: Věda a vysokoškolské vzdělání v prestiži povolání. Sociologický časopis 1968, s. 50

21.	zedník	12,45	21.	12,85	21.	11,69
22.	prodavač	12,41	22.	12,84	22.	11,62
23.	příslušník VB	11,40	23.	11,79	24.	10,53
24.	čistič kanalizace	11,16	24.	11,60	26.	10,17
25.	důstojník z povolání	10,92	26.	11,00	23.	10,85
26.	kopáč	10,89	25.	11,19	25.	10,24
27.	referent NV	9,71	27.	9,72	27.	9,71
28.	korespondent	9,15	28.	9,43	28.	8,76
29.	uklízečka	8,19	29.	8,35	29.	7,75
30.	duchovní	7,79	30.	7,12	30.	7,35

Žlutě jsou označena povolání s vysokoškolskou kvalifikací

Zdroj: Brenner, Hrouda 1966

Tabulka 44: Přehled odlišností a shod v pořadí jednotlivých profesí v mezinárodní škále a v české škále 1992

Název povolání	Velikost odchylky
Horník	+26
Řidič autobusu	+15
Zpěvák populární hudby	+14
Strojvedoucí	+13
Řezník	+12,5
Stavbyvedoucí	+11,5
Majitel realitní kanceláře	+11,5
Majitel malého obchodu	+11
Bankovní úředník	+10
Profesionální sportovec, celník, zemědělský dělník, zedník, kombajnér, učitel střední školy, učitel základní školy, zdravotní sestra, herec, řidič nákladního auta	+5 až+9
Lékař specialista, ministr, profesor vysoké školy, obvodní lékař, prezident akciové společnosti, starosta města, vedoucí odboru na ministerstvu, advokát, vědecký pracovník, ředitel průmyslového podniku, konstruktér, projektant, předseda zemědělského družstva, spisovatel, policista, novinář, agronom, zootechnik, operátor, vychovatelka, soukromý zemědělec, mistr v továrně, automechanik, optický mechanik, opravář televize, nástrojař, prodavačka, malíř pokojů, taxikář, kominík, číšník, servírka, pomocný dělník ve skladu, vrátný, asfaltér, dlaždič, uklízečka, kopáč, popelář	+4 až -4 (shoda)
Účetní, pouliční prodavač, soustružník, poštovní	-5 až -9

⁴ Sociologický časopis 1993. Machonin P., Tuček M.: Prestiž povolání v České republice, s. 376

doručovatelka, kadeřnice, průvodčí, krejčí, poslanec parlamentu	
Řádová sestra	-18,5
Kněz, duchovní	-19,5
Tajemník politické strany	-21,5
Referent obvodního úřadu	-23
Knihovník	-27,7
Sekretářka	-27,7
Voják z povolání	-29,5

Velikost odchylky znamená počet míst v pořadí: “+” = vyšší, “-”
= nižší zařazení v naší škále oproti škále mezinárodní

Zdroj: Tuček 1992

Tabulka 5: Srovnání žebříčků prestiže mezi lety 1967 až 2011

Profese	1967		1990		1992		1996		2001		2003		2008		2011	
	prům.	poř.	prům.	poř.	prům.	poř.	prům.	poř.	prům.	poř.	prům.	poř.	prům.	poř.	prům.	poř.
Lékař	87 ⁵	4.	80,6	1.	79,2	1.	81,4 ⁶	1.	82,4 ⁷	1.	88,2	1.	88,2	1.	89,1	1.
Vědec	89	3.	71,7	4.	72,2	4.	74,4	3.	79,5	3.	75,9	4.	81,8	2.	75,4	2.
Zdravotní sestra			66,3	6.	63,4	6.					59,6	7.	71,2	4.	73,9	3.
Učitel na vysoké škole, docent, profesor VŠ	91	2.	74,8	3.	76,8	3.	76,6	2.	81,5	2.	79,5	2.	77,5	3.	72,4	4.
Učitel na základní škole	72	10.	66,8	5.	66,3	5.	70,7	4.	70,3	4.	63,2	6.	71,1	5.	70,3	5.
Soukromý zemědělec			54,5	9.	48,2	14.	58,0	6.	59,8	6.	42,5	18.	57,7	6.	60,3	6.
Účetní			42,3	18.	44,7	16.	50,5	9.	51,0	9.	50,6	12.	52,3	9.	54,1	7.
Policista	74	8.	47,8	13.	56,9	8.	47,1	10.	53,3	8.	53,4	16.	50,6	10.	53,9	8.
Agronom	84	5.	58,7	7.	56,4	9.					53,7	9.				
Majitel malého ochodu			48,7	11.	49,9	13.	45,0	13.	48,2	11.	50,9	10.	50,0	11.	51,4	9.
Strojvedoucí	73	9.	57,9	8.	51,2	12.	57,4	7.	60,2	5.	46,4	14.				
Profesionální sportovec			48,7	12.	52,1	11.	46,0	11.	53,5	7.	66,6	5.	53,8	7.	51,2	10.
Opravář elektrospotřebičů	76	7.	42,7	17.	40,1	19.	41,2	15.	44,4	14.	36,5	20.	-	-	-	-
Soustružník	71	11.	44,9	15.	37,6	20.					30,6	21.	-	-	-	-
Voják z povolání	81	6.	27,9	21.	41,4	18.	29,7	17.	38,7	17.	50,7	11.	46,4	14.	48,3	11.
Stavební dělník, zedník	66	13.	47,6	14.	43,3	17.					35,5	19.	44,3	15.	48,1	12.
Bankovní úředník			41,6	19.	52,7	10.	43,9	14.	43,6	15.	43,9	15.	48,5	13.	46,9	13.
Novinář			50,0	10.	57,8	7.	50,7	8.	48,2	12.	57,6	8.	53,7	8.	46,5	14.
Kněz	66	12.	43,9	16.	46,0	15.	45,0	12.	47,8	13.	50,2	13.	40,0	17.	42,8	15.
Sekretářka			29,5	20.	36,1	21.	39,3	16.	39,4	16.	42,7	17.	40,6	16.	41,4	16.
Ministr	95	1.	77,5	2.	77,9	2.	64,3	5.	50,3	10.	78,1	3.	48,8	12.	38,0	17.
Uklízečka			24,0	22.	19,4	23.	25,4	18.	26,5	18.	16,1	23.	29,8	18.	34,0	18.
Pomocný dělník	50	14.	23,4	23.	20,1	22.					18,9	22.				

Zdroj: Sociální rozdíly a prestiž povolání 1990, Utváření trhu práce 1992 (Ústav sociálně politických věd UK, Universitas), Aktér 2003 (FF UK, Universitas), Prestiž povolání 1993 – 2011 (IVVM/CVVM, Naše společnost)

⁵ Pro rok 1967 je bodová hodnota lékaře vypočtena průměrem mezi lékařem specialistou (92) a obvodním lékařem (82)

⁶ Pro rok 1996 je bodová hodnota lékaře vypočtena průměrem mezi lékařem na poliklinice (83,5) a soukromým praktickým lékařem (79,3)

⁷ Pro rok 2001 je bodová hodnota lékaře vypočtena průměrem mezi lékařem na poliklinice (84,9) a soukromým praktickým lékařem (79,9)

Tabulka 6a: Prestiž vybraných profesí (průměrné bodové hodnocení) v závislosti na dosaženém vzdělání

	Učitel vš	Vědec	Novinář	Manažer	Ministr	Poslanec	Stav. dělník	Uklízečka
Vyučení	68	71	44	50	34	23	50	35
Maturita	76	78	47	54	41	27	47	33
Vysoká škola	79	82	50	60	45	36	39	29

Zdroj: CVVM 2011

Tabulka 6b: Vliv vzdělání na výběr okolností, které určují prestiž povolání (v %)

	Zna- losti	Zodpověd- nost	Duševní námaha	Pravo- moci	Potřebnost	Fyzická námaha	Nadá- ní
Vyučení	53	44	16	4	32	14	15
Maturita	58	46	18	8	28	10	11
Vysoká škola	67	56	30	11	24	4	4

Zdroj: CVVM 2011

Vlastní dotazník

--	--	--

číslo dotazníku

březen 2012

Vážená paní, vážená slečno, vážený pane,
píši bakalářskou práci na téma „Výzkumy prestiže povolání v české společnosti“ a její součástí je i posouzení prestiže profesí v roce 2012. Chtěla bych Vás touto cestou poprosit o vyplnění dotazníku, jehož výsledky mi poslouží k vytvoření stupnice prestiže povolání. Dotazník je naprosto anonymní a data budou použita pouze v rámci mé závěrečné práce.

Děkuji za spolupráci

Zuzana Křepelková, studentka Univerzity Karlovy
v Praze

O1: Jste

- 1) muž
- 2) žena

O2: Do jaké věkové skupiny patříte?

- 1) 15 – 29
- 2) 30 – 44
- 3) 45 – 59
- 4) 60 +

O3: Je Vámi vykonávaná práce

- 1) převážně NEMANUÁLNÍ, tj. nevýrobní - odborná nebo administrativní
- 2) převážně MANUÁLNÍ (např. mechanik, řemeslník, zdravotní sestra apod.)
- 3) nezaměstnaný, student, v důchodu, v domácnosti

O4: Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

- 1) základní
- 2) střední bez maturity
- 3) střední s maturitou
- 4) vyšší odborné
- 5) vysokoškolské

O5: Na seznamu jsou uvedena některá povolání. Podrobně si je prohlédněte a vyberte takovou profesi, které si vážíte nejvíce a dejte jí 99 bodů. Pak vyberte takovou, které si vážíte nejméně a obodujte ji číslem 1. Poté postupujte odshora dolů a všem zbývajícím přiřadte body od 2 do 98 podle svého osobního uvážení. Pokud možno využívejte celý rozsah možných hodnot, tzn. nízké, střední i vysoké hodnocení.

1)	bankovní úředník	
2)	designér	
3)	herec	
4)	konzultant	
5)	kněz	
6)	lékař	
7)	majitel malého obchodu	
8)	manažer	
9)	ministr	
10)	novinář	
11)	policista	
12)	poslanec	
13)	prodavač	
14)	profesionální sportovec	
15)	programátor	
16)	projektant	
17)	sekretářka	
18)	soudce	
19)	soukromý zemědělec	
20)	starosta	
21)	stavební dělník	
22)	tlumočník/překladač	
23)	truhlář	
24)	učitel na základní škole	
25)	učitel na vysoké škole	
26)	uklízečka	
27)	účetní	
28)	vědec	
29)	voják z povolání	
30)	zdravotní sestra	

O6: Co je pro Vás nejdůležitější při posuzování toho, jak moc si jednotlivých povolání vážíte? Vyberte tři okolnosti, které berete nejvíce v úvahu a jednu okolnost, která je podle Vás nejméně důležitá.

Na prázdné řádky napište číslo té okolnosti, kterou máte na prvním, na druhém, na třetím a na posledním místě.

- 1) Důležitost pro společnost
- 2) Duševní náročnost
- 3) Fyzická namáhavost
- 4) Moc a rozhodovací pravomoci, které pracovník má
- 5) Nezávislost, samostatnost profese
- 6) Praktická potřebnost povolání
- 7) Šikovnost, zručnost, kterou profese potřebuje
- 8) To, jaké nadání profese vyžaduje, zvláštní talent
- 9) Výše příjmů v této profesi
- 10) Znalosti, které povolání vyžaduje
- 11) Zodpovědnost, kterou pracovník má

- a) na prvním místě
- b) na druhém místě
- c) na třetím místě
- d) na posledním místě

Děkuji za vyplnění dotazníku

Tabulka 7. Přehled výzkumů prestiže povolání u nás

Rok	Autoři	Charakteristika šetření			Velikost	Výběrový soubor		Omezení
						Opora výběru	typ	
1937	Obrdlík	Prestiž povolání a veřejné blaho	Prestiž povolání (důležitost při vytváření veřejného blaha)	13 profesí	914	-	náhodný / záměrný	ne
1966	Brenner, Hrouda	Věda a VŠ vzdělání v prestiži povolání	Prestiž povolání a ideální příjem (prospěšnost pro spol.)	30 profesí	1400	rodinné účty (mikrocen. 1961)	náhodný	ne
1967	Machonin a kol.	Sociologická analýza stratifikace v Československé spol. („Malé“ šetření výzkumu)	Prestiž povolání (obecné postavení ve spol.)	50 profesí	1430	mikro-census 1966	náhodný	socializ. muži
1982	Matějovský a kol.	šetření diferenčních procesů	Ideální a skutečné příjmy	20 profesí	1500	ne	kvótní	18-60 let ekon. aktiv.
1984	Linhart a kol.	Třídní a sociální struktura (postojové šetření)	Ideální a skutečné příjmy	20 profesí	3400	mikro-census 1981	náhodný	ne

1990	Tuček a kol.	Sociální nerovnost a prestiž povolání	Prestiž povolání/příjmy	50 profesí, prestiž, 26 profesí příjmy	1400	ne	kvótní	18-60 let, ekon. aktiv.
1992	Kuchař	Utváření trhu práce	Prestiž povolání/příjmy u nejvíce a nejméně prestižního	70 profesí	1597 (891 ČR)	Centrální registr obyvatel	náhodný	18-60 let, ekon. aktiv.
1993 1995	IVVM	součást pravidelného ročního šetření	Prestiž povolání (váženost daného povolání)	20 profesí	- 1008	Census 1991	kvótní	15+
1996 1997 1999 2000 2001	IVVM/ CVVM	součást pravidelného ročního šetření	Prestiž povolání (váženost daného povolání)	27 profesí	984 960 1020 1040 1012	Cenzus 1991	kvótní	15+
2003	FF UK	Aktér 2003	Prestiž povolání (váženost daného povolání)	70 profesí	1518	Ne	náhodný	18+
2004 2006 2007 2008 2011	CVVM	součást pravidelného ročního šetření	Prestiž povolání (váženost daného povolání)	26 profesí	1027 993 1013 1051 1006	Cenzus 2001	kvótní	15+

